

לך לך

לך - לך

שעל חברו לתקן. והיינו שלכל אדם יש את יעודו ותפקידו אותו עליו לתקן בחייו, ובכלל זה גם הענין המיוחד עבורו ירד לעולם לתקנו כידוע. והקב"ה מעמיד לכל אחד את כל הנסיבות והתנאים שיוכל על ידם לתקן את אשר מתפקידו לתקן, ולמלאות יעודו ותפקידו בעולמו. כל תנאי החיים של האדם בגשמיות וברוחניות, הטובים והרעים, כולם ניתנו לו כפי השייך לתיקון עולמו, שרק ע"י תנאים אלו יוכל להגיע ליעודו, ובלעדיהם לא יוכל לתקן את אשר תפקידו לתקן. וכיון שלכ"א יש תפקיד ויעוד מיוחד, לכך שונים תנאי החיים של כל אחד, לזה חייו קלים ולשני החיים קשים יותר, ובאופן כללי הרי גם כפי הנראה לעינים יש לכל אדם את יתודו של מהלך חייו שאין להשוותו למהלך חייהם של אחרים. והוא כיון שלכ"א יש תפקידו המיוחד אליו נותנים לו כל התנאים המתאימים בכדי שיוכל למלאותו. ואף המצבים הקשים בחיי האדם הם ג"כ אמצעים שניתנו לו בכדי שיגיע אל תקונו, שאין רע יורד מן השמים, והכל הוא לטובת האדם כדי שיתקן בזה את השייך אליו, שע"י ישיג יעודו ותפקידו בעולמו.

ובמיוחד שייך ענין זה בענינים הרוחניים, עניני טבעיות ותכונות הנפש, שלכל אחד יש הטבעיות ותכונות הנפש המיוחדים אליו. יש שנולד עם מדות ותכונות טובות, ויש הסובל מטבעיות ומדות רעות, נגוע בכעס או בתאוה וגאווה וכיוצא בזה שאר המדות

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. איתא במדרש (ב"ר לט, ט), אמר ר' לוי שתי פעמים כתיב לך לך ואין אנו יודעים איזו חביבה אם השניה אם הראשונה, ממה דכתיב אל ארץ המוריה הוי השניה חביבה מן הראשונה. והיינו דמסתפק בין שני הנסיונות שנאמרו בלשון לך לך איזה גדול וחביב יותר, אם הנסיון של לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך או נסיון העקדה, ולכאורה תמוה ביותר איך אפשר לדמותם בכלל, הלוא נסיון העקדה הוא למעלה מכל השגה, ויותר קשה אצל אדם מלמסור גפשו עצמו, ובמיוחד ע"פ מד"א בספה"ק במאה"כ קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, שבאותה שעה שאמר לו הקב"ה אשר אהבת נתלבשה כל מדת האהבה שישנה בעולם באהבתו ליצחק, ואין שייך כלל להעריך גדול הנסיון הזה, ואיך שייך להסתפק איזו חביבה. עוד יל"ב אומרו לך "לך", ואם בעניננו פירש"י לך להנאתך ולטובתך, הרי במאה"כ לך לך אל ארץ המוריה אין שייך פירוש זה. עו"ל דהנה מציינו בתורה ג' פעמים דבר ה' אל אברהם בלשון הליכה, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, התהלך לפני והיה תמים, ולך לך אל ארץ המוריה בנסיון העקדה, וי"ל המשמעות בזה.

וי"ל הענין דהנה מובא ביסוד העבודה (ת"ד אב), בשם האר"י הק', דאינו דומה אדם לאדם מיום בריאת אדם והלאה ואין אדם אחד יכול לתקן מה

הרעות. הכל הוא כדי שיוכל לתקן את מה שהוא צריך לתקן וימלא יעודו בעולמו. ולא רק התכונות הטובות מביאות אותו אל יעודו, אלא גם התכונות הרעות והמדוות הרעות, שע"י שמתגבר עליהם ומשבר מדותיו הרעות מגיע לתפקידו ויעודו בעולמו.

וזהו ג"כ ענינם של כל נסיונות החיים העוברים על האדם, שיש שמן השמים מנהיגים את האדם בנסיונות קשים, ועד שלפעמים בא ח"ו להתרעם על הנהגת הבורא אתו שמעמיד אותו בנסיונות קשים כאלו שאינו מסוגל לעמוד בהם. אך האמת היא שכל נסיונות החיים העוברים על איש יהודי, הרי כולם הם להנאתך ולטובתך, שמובילים אותו להשיג תכליתו, שע"י שיתגבר על הנסיונות יוכל להגיע לתקונו ויעודו בעולמו. וכדוגמא הא דאחז"ל (יומא פו:) היכי דמי בע"ת גמור באותו פרק ובאותו מקום ובאותה אשה. לכאורה הריהו אז בנסיון קשה ביותר, בהצטרפותם יחד של כל התנאים אותו הפרק המקום והאשה, ולאמיתו של דבר הביאו אותו למצב זה להנאתו ולטובתו, שע"י שיעמוד בנסיון יתקן את מה שפגם ויגיע לדרגת בעל תשובה גמור.

וזהו פי' לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, לך לך, היינו אל יעודך, אל תקון נשמתך מה שאתה צריך לתקן בעולם הזה, שזהו עיקר תפקידו של יהודי, כדאי' בתורת אבות כי גם אם יהודי בעוה"ז לומד ומתפלל ועוסק במעשים טובים, הרי אם אינו מתקן את יעודו מה שצריך לתקן בעולם, אזי כשעולה לעולם העליון שואלים אותו מה פעלת בעולם הזה, פי' שהרי לא תקנת את העיקר, את שהיה תפקידך לתקן שזה היה יעודך בעולם. וזה הוא דבר ה' אל אברהם, שנכלל בוזה גם הוראה לכלל ישראל זרעו של אברהם, לך לך פי' להגיע אל תקון הנשמה השייך אליך ולתכלית המיועדת אליך, עליך לצאת מארצך ומולדתך ובית אביך, היינו מכל התנאים והתכונות והטבעיות שלך. דהנה השרשים של כל התכונות והטבעיות נובעים מג' ענינים אלו. יש תכונות ששרשם מארצך, לכלל ארץ יש את התכונות הרעות השייכים אליה כגון רציחה וגול וכדו', ששרשיהם מתפשטים אל כל בני הארץ.

ויש השייכים ממולדתך, הם התכונות הרעות שיש בכל משפחה והמדוות שמצד התורשה. ויש הנובע מבית אביך, שלפי ההתנהגות בקדושה של ההורים נמשך כמ"כ על בנייהם. ועל זה נאמר לך לך, להגיע לתקון ולתכלית שלך, עליך לצאת מכל התכונות הרעות של ארצך ומולדתך ובית אביך, אשר כל אלו שייכים לאדם לפי שורש נשמתו ותפקידו, ואז תגיע אל הארץ אשר אראך, לתקון הגמור של נשמתך שהוא יעודך בעולמך.

ועפ"ז נבוא לבי' מאמר ר' לוי איני יודע אי זו חביבה האם לך לך מארצך או לך לך אל ארץ המוריה, היינו שהם ב' מיני נסיונות העומדים בחיי האדם, יש את המלחמה התמידית בבחי' לך לך מארצך, היציאה מהתכונות והטבעיות, שזה נסיון תמידי בכל עת ובכל שעה, שעל כל צעד ושעל הריהו עומד בנסיונות, שמתגברים עליו תכונותיו הרעות ותאותיו ותדיר צריך לעמוד עמהם בקשרי מלחמה. וישנו נסיון כמו העקדה, שהוא אמנם קשה הרבה יותר, אך הוא נסיון חד פעמי, וכענין פחו עליו יצרו. והשאלה היא מה תביב יותר האם המלחמה התמידית שהיא קשה ביותר, כמאחז"ל (כתובות לג:) אלמלי נגדוהו לחנניה מישאל ועזריה הוּו פלחין לצלמא, שענינים אלו שתדיר צריך להלחם עמהם הם בבחי' נגדוהו, או בחי' הנסיונות כנסיון העקדה שאמנם הינם באופן חד פעמי אך קשים הרבה יותר, שאז צריך למסור עצמו לגמרי בלא להשאיר שום שיור לעצמו, בבחי' לך אני וכל אשר לי, שאין דבר קשה יותר מנסיון כזה. אך המשותף לכל הנסיונות שהם בחי' לך לך, שמסבב הסיבות סיבבם אליו שעל ידם יגיע אל תקון נשמתו ויעודו בעולמו.

ונאמר זאת בלשון הליכה, להורות שזה תפקידו של יהודי, ללכת ולהתקדם תמיד בדרכו אל יעודו. ומרומזו בג' הפעמים של לשון הליכה, כי הציווי ללכת ולהתקדם בעבודת ה' שייך בכל תקופות חייו של איש יהודי, וכמו שג"פ אלו היו בג' תקופות בחיי אברהם. לך לך מארצך נאמר לו עוד קודם שנכנס לארץ ישראל, והתהלך לפניו והיה תמים נאמר לו אח"כ כאשר היה כבר בן צ"ט שנים, ולך לך אל ארץ המוריה נאמר לו בתקופה המאוחרת יותר

הקשה ביותר שצריך למסור את עצמו לגמרי כדי לעמוד בו, ומכל אלו התקופות ונסיונות החיים מה שיהודי מתקן בימי חייו עי"ז מגיע לתכליתו ויעודו בעולמו.

ובזה שונה ענין הרוחניות מענינים הגשמיים, שאם בענינים הגשמיים אף אם אינו הולך שייך שיעמוד על מקומו, אבל בענינים הרוחניים אינו כן, תמיד צריך האדם לילך ולהתקדם, ואם עומד במקומו הר"ז גופא נחשב לו ירידה. וענין זה שייך בכל תקופה בחיים, הן בתקופה הראשונה הקשה ביותר שתפקידו או לך לך מארצך וממולדתך, והן אח"כ כאשר תפקידו הוא התהלך לפני והיה תמים, וכן בנסיונות של לך לך אל ארץ המוריה, תמיד צריך להיות הולך בעבודת ה'. וכמ"כ הוא בכל יום, שבכל יום ויום צריך יהודי לילך ולהתקדם, הן במצות מעשיות עשה ול"ת, והן במצות המסורות ללב כגון ואהבת את ה' א' בכל לבבך ובכל נפשך ואת ה' א' תירא, שאם אינו עוסק בהם להשיגם הר"ז עצמו נסיגה. וע"כ נאמרו כל הצוויים האלו בלשון הליכה, שהורה הקב"ה לאברהם את הדרך לכלל ישראל, שמחויבים תמיד לילך ולהתקדם ולתקן יעודם שעי"ז יתקנו תיקון נשמתם ויגיעו אל תכליתם הגמור בעולמם.

כשכבר היה בזקנותו. בכל התקופות צריך תמיד ללכת ולהתקדם לקראת היעוד. בכל תקופה מתקופות החיים ישנו את התפקיד המיוחד השייך לתקופה הזו, ומשום כך מתחלפים גם בכל תקופה תכונותיו של האדם, שהטעם בזה כאמור שנותנים לו מן השמים את התנאים המתאימים או בכדי שיוכל לתקן את מה שתפקידו לתקן בתקופה זו. ודבר ה' הראשון שמצינו בתורה שדבר הקב"ה אל אברהם היה לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, כנגד התקופה הראשונה בחיי האדם כאשר הוא בצעירותו ומתגברים בו כל הרצונות והתשוקות והתאות הרעות, ותפקידו אז להתנער מכל זה, שזהו המאבק הקשה ביותר בחיים. אחר התקופה הזאת ישנו הצווי התהלך לפני והיה תמים, שאף אם עבר כראוי את תקופת התאות הרעות תפקידו הוא להגיע לשלמות, שיתכן אצל אדם שאף שאינו חוטא אך מ"מ לשלמות עדיין לא הגיע. והכלל הוא שבעבודת ה' אסור לו לאדם לעמוד על מקומו ותמיד צריך להיות הולך ומתקדם, וכל שנה ושנה שנתן לו הקב"ה עליו לנצל כדי ללכת הלאה בעבודת ה', ולא לעמוד במקום אחד. שזהו הצווי התהלך לפני והיה תמים, שילך ויתקדם להשגת השלמות. והתיקון הגמור הוא ענין הנסיון של לך לך אל ארץ המוריה שהוא הנסיון

לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך

וממולדתך ומבית אביך, שהיה די באומרו לך לך אל הארץ אשר אראך.

א.

וי"ל הענין ע"ד העבודה, דהנה יש להקשות באומרו לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, הרי סדר היציאה הוא להיפך, קודם יוצאים מהבית ואח"כ ממולדתך מהמשפחה ורק אח"כ יוצאים מהארץ, ומדוע כתוב כאן בסדר הפוך. וי"ל בזה דהכוונה כאן על עניני מדות ותכונות שיש באדם, דהנה יש אצל האדם מדות רעות המושרשות בו מצד הארץ שנמצא בה, כמש"כ הרמב"ם (הל' דעות פ"ו): דרך

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. בפסוק זה רבו הדיוקים שעמדו עליהם כבר המפרשים. אומרו לך לך, מהו ענין לך שהוא מיותר לכאורה, ורש"י מביא ע"ז דהיינו להנאתך ולטובתך, וצ"ב וכי אברהם אוהבי היה צריך למטרות ופניות של להנאתך ולטובתך. כן יש לדקדק באומרו לך לך, למה לא נאמר צא מארצך וממולדתך, כמד"כ אצל נח צא מן התיבה. עוד צ"ב מדוע כתיב כלל מארצך